

Rychlicki, Czesław

"Sacerdoti come i nostri padri. I Padri della Chiesa, maestri di formazione sacerdotale", Enrico Dal Covolo, Roma 1998 : [recenzja]

Studia Płockie 28, 229-231

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Enrico Dal Covolo, *Sacerdoti come i nostri padri. I Padri della Chiesa, maestri di formazione sacerdotale*, Roma 1998, ss. 80.

W długiej serii studiów poświęconych formacji kapłańskiej na uwagę zasługuje kolekcja dedykowana duchowości prezbiterów „Carità pastorale”, a w niej tomik Enrico Dal Covolo: „Sacerdoti come i nostri padri...”.

Znany patrysta włoski E. Dal Covolo, dziekan Wydziału Pism Chrześcijańskich i Klasycznych na Papieskim Uniwersytecie Salezjańskim w Rzymie, podejmuje wypowiedź Jana Pawła II z Adhortacji „Pastores dabo vobis”, o miłości pasterskiej: „Wewnętrzną zasadą, cnotą ożywiającą i kierującą życiem duchowym kapłana, który wzoruje się na Chrystusie Głowie i Pasterzu, jest miłość pasterska” (n. 23). Myśl ta stanowi *leitmotiv* całego dokumentu papieskiego i dla niej E. Dal Covolo szuka podstaw w nauczaniu Ojców Kościoła. Poddaje on analizie teksty czołowych reprezentantów dwóch tradycji teologicznych Kościoła pierwotnego: antiocheńskiej (Ignacy Antiocheński i Jana Chryzostom) i aleksandryjskiej (Orygenes). Analiza ich wypowiedzi prowadzi Autora do próby ogólnej syntezy myśli o formacji kapłańskiej w pierwszych wiekach Kościoła.

Teologowie szkoły Antiocheńskiej skupiali swoją uwagę bardziej na tożsamości i na misji kapłańskiej, niż na formacji. W wielu przypadkach droga formacji kapłańskiej była u tych pisarzy mało czytelnie przedstawiona. Zarówno Jan Chryzostom jak i Ignacy Antiocheński (s. 32-40) podkreślali w swych pismach wymiar kontemplacyjny ministerium kapłańskiego i jego jedność z Chrystusem. Dla obydwóch antiocheńczyków doskonała jedność kapłana z Chrystusem i miłość duszpasterska pozostają ściśle połączone. Stanowią one dwie strony jednego medalu. Miłość duszpasterska kapłana jest znakiem jego nadprzyrodzonej jedności z Chrystusem. Realizm antiocheńczyków skłania prezbitera do ustawicznego łączenia jedności z Chrystusem ze służbą Kościołowi i człowiekowi. Dzięki tej życiowej symbiozie obydwóch elementów kapłan powinien być nie tylko zwykłym przekazicielem łaski, ale stać się autentycznym świadkiem misterium Chrystusa i Kościoła.

Z kolei analiza wypowiedzi Orygenesesa, na temat kapłaństwa wspólnego i sakramentalnego, prowadzi E. Dal Covolo do ustalenia, że u aleksandryjczyków jaśniej została przedstawiona droga formacji kapłańskiej. Istotnym jej elementem jest radykalne posłuszeństwo kapłana wobec Słowa Bożego, oraz nieskazitelne i czyste życie (pokora, troska o ubogich, łagodność, osobista kultura, świętość).

W ten sposób tradycja aleksandryjska ubogaca pasterski obraz kapłana ukazany w pismach antiocheńczyków.

W ostatnim rozdziale Autor stara się w formie syntezy naszkicować obraz formacji kapłańskiej prezbiterów w pierwszych wiekach chrześcijaństwa. W zależności od optyki biblijnej, reprezentowanej przez obydwie Szkoły, utrzymywała się wspólna tendencja do odtwarzania w życiu kapłańskim żywego i przejrzystego obrazu Chrystusa Dobrego Pasterza.

Zasługą studium E. Dal. Covolo jest ukazanie formacji kapłańskiej w pierwotnym chrześcijaństwie na tle dzisiejszych wymogów Kościoła, przedstawionych w dokumentach ostatniego soboru i adhortacji Jana Pawła II *Pastores dabo vobis*.

Zestawiając historyczne i dzisiejsze pragnienia Kościoła w tej materii Autor podkreślił wartość przykładową nauki patrystycznej dla naszych czasów. Polega ona na tym, iż Ojcowie Kościoła, żyjąc w bliskości epoki apostołskiej, przyczynili się do wiernego przekazania i wyjaśnienia poszczególnych prawd Objawienia. Według św. Augustyna są oni budowniczymi, pasterzami i żywicielami Kościoła, który dzięki nim mógł wzrastać na wielu odcinkach: teologicznym, pastoralnym, katechetycznym, kulturowym, duchowym i społecznym. Ta właśnie organiczna jedność różnych aspektów życia i misji Kościoła tamtych czasów czyni naukę Ojców Kościoła aktualną także dla nas. I ten wątek podjęła Instrukcja Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego „O studium Ojców Kościoła w formacji kapłańskiej” (r. 1989). Autor omawianego studium stara się wykazać, że Ojcowie Kościoła przez bogactwo swej myśli również dzisiaj mogą dać znaczny wkład w formację intelektualną, duchową, duszpasterską i ludzką seminarzystów i kapłanów, (s. 17-27).

Gdy chodzi o formację intelektualną kapłanów potrzeba, aby po solidnym przygotowaniu filozoficznym otrzymali dobrą formację teologiczną. Teologia musi się opierać na słowie Bożym, skupiającym na misterium Chrystusa, zawartym w Piśmie św., przekazywanym w Tradycji Kościoła i wyrażanym w życiu duszpasterskim. Dla nich teologia nie była nigdy czystą spekulacją, ale pogłębieniem Słowa Objawionego w Piśmie św. Dlatego odwołują się ciągle do Pisma św. jako jego słudzy. Pismo św. jest dla nich przedmiotem kultu, podstawą wiary, źródłem przepowiadania, pokarmem dla pobożności.

Dziś w nauczaniu teologicznym występuje zjawisko fragmentaryzacji teologii, co utrudnia nieraz zjednoczoną wizję misterium zbawczych. Ojcom Kościoła udało się zjednoczyć wielkie prawdy wiary wokół zbawczego dzieła Chrystusa, które pozostało zawsze w centrum wszelkiej refleksji teologicznej i duchowej. Dlatego teologia patrystyczna jest na wskroś chrystocentryczna, gdyż jej epicentrum stanowi tajemnica Słowa Wcielonego, Pana i Zbawiciela człowieka i historii. To samo wskazanie pod adresem teologii zostało skierowane przez Sobór Wat. II i Adhortację *Pastores dabo vobis*, co podkreślił wyraźnie nasz Autor. W aspekcie omawianego tematu Dal Covolo zaakcentował także inne cechy teologii patrystycznej: pastoralność, duchowość, wymiar kulturowy. Prawie wszyscy Ojcowie Kościoła byli biskupami, kapłanami, duszpasterzami. W ich pismach i homiliach przeważała wspólna troska o pogłębienie misterium Chrystusa, aby ono w swoim pięknie

i zbawczej wartości, służyło rozwojowi życia chrześcijańskiego. Oprócz doktryny teologicznej Ojcowie Kościoła pozostawili nam liczne dokumenty odnoszące się do wymiaru duchowego i pastoralnego kapłaństwa. Ich osobiste przykłady życia kapłańskiego rzucają szczególne światło na powołanie kapłańskie, zakorzeniające je w wielowiekowej tradycji Kościoła. Stanowią także bogate źródło duchowości kapłańskiej. Wypływa ona z kontemplacji Pisma św., z jego pogłębionej analizy dogmatycznej i stanowi przesłanie duszpasterskie dla wspólnoty wierzących. Wreszcie, Ojcowie są źródłem wartości kulturowych. Chociaż kontekst społeczno-kulturowy, w którym żyli, był odmienny od obecnego, to ich myślenie i istotne postępowanie duszpasterskie, pozostają nadal aktualne. Integralność wiary, podstawy sprawiedliwości i miłość pasterska, pozostają nadal elementem wiodącym w formacji kapłańskiej. Cechą postępowania Ojców Kościoła była zdolność do wejścia w symfonię ze słuchaczami. Ich homilie i katechezy miały charakter misyjny. Dlatego ich język był prosty, zrozumiały dla ludzi ich czasów, właściwy dla wyrażenia orędzia chrześcijańskiego. Stąd ich aktualność dla studium współczesnej teologii i całej formacji kapłańskiej.

Niewątpliwa wartość studium E. Dal Covolo jawi się wyraźnie w słowach Pawła VI, zawartych w Adhortacji Apostolskiej *Evangelii nuntiandi*: „Rzut oka na początki Kościoła daje wiele światła i pozwala nam korzystać z danego doświadczenia, dotyczącego posług kościelnych. To doświadczenie jest tym ważniejsze, że kiedyś przyczyniło się do wzrostu Kościoła, jego umocnienia i rozszerzenia” (n. 73).

Taka jest wymowa tych stron refleksji Autora, na których pragnął on zestawić z historią początków chrześcijańskich jedną z podstawowych myśli *Pastores dabo vobis*: „Jezus wyszedł na górę i przywołał do siebie tych, których sam chciał, a oni przyszli do Niego. I ustanowił Dwunastu, aby Mu towarzyszyli...” (Mk 3,13-15; por. PdV, 2).

Język pozycji wydawniczej jest bardzo zrozumiały i odpowiada stylowi teologii patrystycznej. Zaletą książki E. Dal Covolo jest również jej niewielki format. W gąszczu bogatej literatury teologicznej, i pokaźnych nieraz rozmiarów książek, taki format sprzyja chętnemu sięgnięciu po nią przez czytelnika.

Ks. Czesław Rychlicki